

REKVIEM A BÉKÉS LŐTEREKÉRT

A rákosi vipera számára Magyarországon évtizedeken át a honvédség kezelésében fekvő területek jelentettek biztonságos menedékhelyet. A gyalogsági lőtérnek kiválóan alkalmas, változatos süves pusztai biotópok teljes elzártságát „élveztek”. Éleslövészet idején még a helybeli lakosok sem léphettek be ide, s azon kívül is tilos volt mindenfajta mezőgazdasági művelés

A hazánkban állomásozó orosz csapatok lőterei még szigorúbb őrizet alatt voltak; igazi „paradicsomot” jelentett ez a fajta védelem a pusztát kedvelő ritka, védett állat- és növényfajok számára. Az a tevékenység, amely a lövészet és a hadgyakorlat során esetenként igénybe vette a területet, tulajdonképpen elhanyagolható zavarást jelentett. Mindössze évente egy-két alkalommal, s akkor is meglehetősen lokalizált beavatkozás jelentkezett, főként a sáttortáborok felépítésével, a közlekedési utak használatával és a célpontok karbantartásával kapcsolatban. A hatalmas lőtereket széles biztonsági zóna vette körül, amelynek lövészet idején már a külső szélétől lezárták a befelé haladó forgalmat.

A rendszerváltás azonban óriási változást hozott ezeknek a területeknek a használatában és a rajtuk lévő élővilág védeltségé-

ben. Az oroszok kivonulásával felszabadultak a szovjet lőterek; ezek egy részét a magyar honvédség vette át (legalábbis ideiglenesen), majd más célokra hasznosították, pl. az amerikai ÁFOR erőknek kölcsönöztek vagy mezőgazdasági művelésbe vonták. Utóbbi esetben keresztet lehetett vetni a korábbi „hallgatóságos” természetvédelemre, de az előbbi esetben is intenzív problémák jelentkeztek. Az amerikai csapatok sokkal erőteljesebb aktivitást mutattak, gyakrabban és rombolóbb erővel használták a lőtereket, amelyek többször leégtek, ill. felszínük fizikailag sérült a lögyakorlatok során. Jóval kisebbé vált, összeszűkülte a pufferezóna is (nyilván a pontosabb célzásnak és a nagyobb hatékonyságnak „köszönhetően”), a biztonsági örség többnyire megszűnt, vagy csak néhány figyelmeztető táblára csökkent.

Bár az amerikai és NATO erők általában megértőknek mutatkoztak, minden erőfeszítés ellenére is az egyik legkomolyabb rákosivipera-állomány gyakorlatilag tökéletesen megsemmisült a katonai tevékenység következtében: 1984-ben először a levegőben felforrósodott célzógránátok gyújtották lángra a Dabas melletti viperás rétet, majd a rákövetkező évben a kinnfelejtett, ártalmatlan lövedékek keltették fel néhány helybeli kalandvágyó érdeklődését, akik tűz segítségével próbálták meg felrobantani őket: az eredmény a teljes rétet és a mellette lévő erdő szennévé égése lett. A szénfekete réten összeégett viperát is találtunk, ám ennél, ha lehet, még fontosabb a viperás rétet vegetációs szerkezetének károsodása, amely csak évek múltán állhattott helyre. Bár szemtanúk látták a tetteseket, a rendőrségi feljelentést követően az

A szerző felvételei

ügyet sajnos túl hamar, lényegében nyomozás nélkül és eredménytelenül zárták le.

Sajnos az alföldi gyalogsági lőterek többsége a későbbiek során teljesen ki is került a honvédség kezeléséből, ezzel művelés alá kerültek, a megmaradtakra pedig sokkal nagyobb katonai igénybevétel hárult. A természetvédelmi szempontok szinte minden esetben tökéletesen a háttérbe szorulnak. Az érintett területek élővilága, így a parlagi vipera számára is paradox módon az elmúlt rendszer katonai megszállásának közel fél évszázada évtizedei jelentette a „boldog békeidőket”...

dr. Korsós Zoltán